

שיעורים בהלכות שבת

"שבת בשבתו"

שנלמדו ע"י

הרה"ג ר' בן ציון הכהן שטראסער שליט"א

אב"ד נייטרא ב"פ - בעמח"ס "שבת בשבתו" (עשרה חלקים)

בכל שבת קודש בבוקר

בבית המדרש דק"ק נייטרא 1462 50 ST.

פרשת וישב תשפ"ו

שב"ג סעיף ו' (שיעור ו')

[שנה נ"ג - שיעור ט']

להערות - וכן הרוצה לקבל שיעור זה מדי שבוע בשבוע דרך האימיל Email יפנה אל:

igeres@yeshivanet.com

או להרב אלכסנדר אליעזר קנאפלער

Rabbi Alexander Knopfler • 1564 - 48 STREET • Brooklyn N.Y. 11219

Tel: (917) 755-4864 • Fax: (718) 437-3388 • Email: 7554864@gmail.com

מהדורת הערצאג

הונצח ע"י ידידינו, הרה"ח הרבני הנגיד והמפורסם, רודף צדקה וחסד, כבוד שם תפארתו

הרה"ח מוה"ר שמואל דוד הערצאג הי"ו

ראש הקהל תורת חמד נייטרא - בארא פארק

לע"נ אביו הרה"ח מוה"ר יונה צבי ב"ר יוחנן ע"ה - ואמו האה"ח מרת שרה בת ר' משה יהושע ע"ה

זכות התורה יעמוד לו ולכל משפחתו להתברך בכל מילי דמיטב עד ביאת גואל צדק בב"א

לע"נ מו"ה יצחק אהרן ב"ר הלל הלוי ע"ה [ווייס] - מחשובי משתתפי השיעור לערך חמשים שנה

נלב"ע ביום שב"ק ו' כסליו תשפ"ה לפ"ק - נדבת משפחתו החשובה הי"ו

הלכות שבת

סימן שכ"ג סעיף ו' [שיעור ו'] / פרישת וישב - שנת תשפ"ו לפ"ק / שנה נ"ג - שיעור מ'

א [סעיף ו' - שו"ע:] מדיחים כלים לצורך היום כגון שנשאר לו עדיין סעודה לאכול, אבל לאחר סעודה שלישית אין מדיחין, וכלי שתיה מדיחין כל היום שכל היום ראוי לשתיה. - בשבת (דף ק"ח.) איתא, "ת"ר קערות שאכל בהן ערבית מדיחין לאכול בהן שחרית, שחרית מדיחין לאכול בהן במנחה, מן המנחה ואילך שוב אינו מדיחין [דאין הדחה זו אלא לחול (רש"י)], אבל כוסות מדיחין והולך כל היום כולו לפי שאין קבע לשתיה". - ההיתר "דכוסות מדיחין והולך [כל היום אף אחר סעודה שלישית] לפי שאין קבע לשתיה" זהו לא רק אם יודע בודאי שישתה עוד אלא גם אם הוא מסופק מותר, כל שיש לו טעם מספיק לחשוב כן. וכ"כ בארחות חיים (סי' רצ"ג), וז"ל, "כוסות מותר להדיח בכל עת, מפני שאין קבע לשתיה, ואפשר שיהיו צריכים לו לאותה שבת", הרי דאף אם רק "אפשר" מותר. אמנם כתבו הפוסקים (א"ר ושו"ע"ר ומשנ"ב) ד"אם יודע בבירור שלא ישתה עוד, אסור", פי' דבספק, ויש לו טעם מספיק לחשוב שמא ישתה עוד, מותר, אבל אם בודאי לא ישתה אסור. כגון שכבר שתה די סיפוקו עד שמרגיש בעצמו שלפי דרכו ורגילותו בשתיה בודאי לא ישתה עוד עד מוצאי שבת, אסור [ודוקא אם יודע שגם בני ביתו הם ג"כ כן שלא ישתו עוד עד מוצ"ש]. וזהו הטעם דכלי אכילה אסור להדיח אחר סעודה שלישית מפני שאין דרך בני אדם לאכול אחר סעודה שלישית, והוי בכלל דודאי לא יאכל עוד.

ב [מה שפעמים אסור להדיח אחר סעודה שלישית אף כלי שתיה נכלל זה מה שכתוב במנהגי מהרי"ל (אות כ"ז) וז"ל, "אמר מהרי"ל דפעם ראה את רבו מהר"ש [רבינו שלום] אחר סעודה שלישית בשבת בימות החמה [בעוד היום גדול] ששטף כלי שתיה שלו, ואמר לו מהרי"ל, אע"ג דאחז"ל דכלי שתיה מדיחין כל היום, מ"מ בכה"ג היכי מותר, הלא אנו הולכין עכשיו לבית הכנסת [עד מוצאי שבת] וברור שלא תשתה בו היום עוד, ונענע לו רבו ראשו והודה לדבריו" עכ"ל. [וצ"ל שגם לא נשארו בבית אחרים מבני ביתו כגון אשתו ובנותיו ובנים קטנים, דאם נשארו מהם בבית, אכתי מותר להדיח הכוסות כי שמא ירצו הם לשתות עוד] - וכש"כ שנכלל באיסור הנ"ל אם יודע

שלא ישתה עוד מפני שכבר עומד בספק חשיכה, וחוששים למ"ד דאסור לאכול ולשתות בעת ההיא אם אינו באמצע סעודה [דהוא בכלל איסור אכילה ושתיה לפני הבדלה עיין באריכות בריש סי' רצ"ט], דבכה"ג בודאי אסור להדיח אף הכוסות. [ואם הוא ודאי לילה פשוט דאין נפק"מ הלכה זו, דתאמר "ברוך המבדיל בין קודש לחול" ותדיח כל הכלים כלי שתיה וכלי אכילה].

ג [נמצא כי מה שאחז"ל ובשו"ע דיש חילוק בין כלי אכילה לכלי שתיה לאחר סעודה שלישית, זה נובע רק מדרך בני האדם, דדרך בני אדם לשתות עוד בעת ההיא, ואין דרך בני אדם לאכול עוד בעת ההיא, ומכיון דזהו הטעם, יש אופנים דגם כלי שתיה אסור כמ"ש לעיל, ויש אופנים שגם כלי אכילה מותר להדיח אחר סעודה שלישית, וכמ"ש הפוסקים (הובא במשנ"ב) ד"אם יודע שיצטרך להן, דהיינו שדעתו לאכול עוד פעם אחרת לאחר סעודה שלישית, ג"כ מותר להדיחן מיד, רק הכא איירינן בסתמא". ולא רק באופן ש"יודע [בודאי] שיאכל עוד פעם", אלא ה"ה אם הוא מסופק ג"כ מותר, כל שיש לו טעם מספיק לחשוב כן כמבואר לעיל. - ויש ללמוד מזה דאם גמר לאכול סעודה שלישית הוא ובני ביתו אבל יש לו טעם מספיק לסבור דאולי יבוא אליו אורח [זר או אחד מבניו ובנותיו] לאכול אצלו סעודה שלישית, אזי מותר להדיח אף כלי אכילה.

ד [ועל דרך זה יש לבאר יותר משאחז"ל הנ"ל "קערות שאכל בהן ערבית [ליל שבת] מדיחין לאכול בהן שחרית, [קערות שאכל בהן] שחרית מדיחין לאכול בהן במנחה [בסעודה שלישית]". דאין זה היתר כללי אלא הכל תלוי לפי הענין, לפי דרך השתמשותו בכלים, כמו שיתבאר: א] אף אחר סעודת ליל שבת או סעודת היום פשוט דאסור להדיח קדרות שבישל בהם מאכליו, כי בודאי לא ישתמש בהם עוד בשבת. - ב] מה שמותר להדיח כלי אכילה אחר הסעודה, בשביל סעודה הבאה, זהו רק אותם כלים שרגיל להשתמש בהם בסעודה הבאה, אבל הכלים שאין רגיל בהם בסעודה הבאה, אסור. - ונבאר כמה דוגמאות לזה [אע"פ שבכולם הטעם שזה, מפני שהם דברים השכיחים ביותר. - ג] הנה בסעודת ליל שבת

נתנדב לעילוי נשמת הרה"ח ר' מנחם צבי ב"ר ישראל

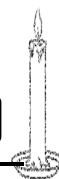
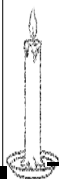
נלב"ע ביום ערב שבועות - ה' סיון תשע"ה לפ"ק

ולע"נ זוגתו האשה החשובה מרת פיגא בת ר' יצחק זאב ע"ה

נפטר ביום ט"ו אדר ב' [שושן פורים] שנת תשפ"ד לפ"ק

הונצח ע"י בנם הרבני הנגיד והמפורסם, רודף צדקה וחסד, כבוד שם תפארתו

הרה"ח מוה"ר יצחק זאב וויינשטאק הי"ו

משתמשים גם בצלחות עמוקות שאוכלים בהם המרק [זו"פ טעלערס], ואם אין רגיל להשתמש בהם כלל בסעודת שחרית, אסור להדיחם בשבת אחר סעודת הלילה, אע"פ שיש סעודה אחת או שתיים לפניו לאותו שבת. אבל מותר להדיח צלחות רחבות [ברייט"ע טעלערס] שמיוחדות לבשר וקיגע"ל וכן מותר להדיח צלחות בינוניות שאוכלים בהם דגים, כי משתמשים בצלחות כאלו גם בסעודת היום לדגים ולטשאלנ"ט וכיצ"ב. – ד] אחר סעודת שחרית אסור להדיח צלחות רחבות [ברייט"ע טעלערס] שמיוחדות לבשר וטשאלנ"ט, אם בסעודה ג' דרכו לאכול רק דגים ולזה משתמש בצלחות בינוניות או קטנות, ולכן רק אלו מותר להדיח. – ה] אם דרכו לאכול בסעודה ג' מאכלי חלב, אסור להדיח כליו כלל אחר סעודת היום, כי יודע שלא ישתמש בהם עוד היום. וכן אם לא ישתמש כלל בצלחות בסעודה שלישית. – ו] כפות [לעפלעך] שמשתמשים בהם בסעודת ליל שבת לאכילת המרק, אם אין רגילים בביתו להשתמש בהם כלל למאכלי סעודת היום, כי הדגים והביצים והטשאלנ"ט והבשר אוכלים רק במזלגות וסכינים, אסור להדיח את הכפות אחר סעודת הלילה. – ז] כפות קטנות שאוכלים בהם קאמפא"ט ואייזקרי"ם, מותר להדיחם אחר סעודת הלילה, אם יש לו עכ"פ ספק אולי יאכל מאכלים אלו גם בסעודת היום.

ה] וברוך הנ"ל: ח] גביע של כסף שרגיל להשתמש בו לקידוש [וכשהוא כבר על השלחן משתמש בו בכל הסעודה], אבל אחר סעודת היום אינו משתמש בו עוד [לשאר משקאות, ואין דרכו לברך על היין בסעודה ג', או שאוכל ס"ג בבית המדרש], אסור להדיחו אחר סעודת היום, ואינו בכלל ההיתר של כלי שתיה. ט] וכש"כ דאסור להדיח גביעים קטנים, המיוחדים ליינ שרף, אחר סעודת היום, אם אין רגיל להשתמש בהם בסעודה ג'. – י] אמנם כתב המהרש"ם (דע"ת סי' תמ"ד) דפעמים מותר להדיח גביעים של כסף, ושאר כלים נאים, אע"ג שבודאי לא ישתה בהם עוד בשבת זו, וזהו אם רגיל להניחם כשהם נקיים בטשיינ"ע קלאזע"ט, או בשאר מקום גלוי, ליפות הבית. – יא] אבל היתר זה הוא רק אם גביעים אלו אכן יוסיפו נוי להבית, אבל אם יש לו שם הרבה גביעים של כסף, וגביע אחד או שנים לא מעלה ולא מוריד לנוי המקום, ומניחם שם רק משום ששם מקומם, אסור להדיחם בשבת אלא אם רגיל לשנות בהם עוד בשבת זו.

ו] כתב הרוקח (סי' נ"ה) "תניא בתוספתא (שבת פ"ג הי"ט) מדיחין

י' כוסות שאם יצטרך באחת שותה מהן, מציעין י' מצעות שאם יצטרך יסב על אחת מהן" [והובא בגדולי פוסקים האחרונים במג"א וא"ר ועוד]. וביתר ביאור כתבו הלכה זו המחצית השקל והפמ"ג (א"א ח') "י' כוסות, אפילו כולם שווין, ויודע שלא יצטרך אלא אחת, מותר להדיח כולם, דהואיל וכל אחד ואחד ראוי לו הותרו כולם, וה"ה י' מצעות". – וכתב הקצות השלחן (קמ"ו בה"ש ל') "זה פשוט דהיתר זה הוא לאו דוקא בכוסות לשתייה, אלא ה"ה בכל מיני כלים, דמותר להדיח כמה שירצה כיון דכל אחד ואחד ראוי לו, ולא גרע מהא דמציעין אפילו עשר מטות כמ"ש בתוספתא והובא במג"א", עכ"ל. – הלכה זו במושכל ראשון פלאית היא, כי היות שהוא יודע בודאי שאין הוא צריך אלא לאחד מהם, וגם כולם שווין, אם כן אחר שהדיח כוס הראשונה ובא להדיח הכוס השניה, ודאי שעושהו לצורך חול, וגם מכוון לכך, ואיך הותר הדבר. ברם כאן חידשו לנו חכמינו ז"ל כי כל מעשה שאינו בגדר מלאכה כלל, והאיסור שבו הוא משום שמכין בזה לחול שהוא משום זלזול דשבתא, מותר לעשותו בשבת על הרבה ממין זה, כל שדעתו להשתמש בשבת עם אחד ממין זה. – ויותר מזה חידשו חז"ל כאן, דאפילו אם השימוש באחד מהן ג"כ מוטל בספק, ומדיח רק כדי "שאם יצטרך" לשותות יהי' לו כוס אחת מוכנה לכך, ג"כ מותר בשביל כך להדיח כל העשר הכוסות, אם יש צד גמור שישתמש עכ"פ באחד בהם כמ"ש לעיל. ואע"פ דבכה"ג נמצא דלגבי כל כוס שמדיח יש רק כעין ספק ספיקא שישתמש בה [ספק אם ירצה בכלל לשותות, ואם ירצה לשותות ספק אם ישתמש בכוס זו], מ"מ מותר.

ז] יש שרוצים לחדש ולומר דהיתר המבואר בתוספתא הוא רק באופן שבשעה שמתחיל להדיח הכוסות צריך עכ"פ לאחת מהכוסות, דאין לו אף כוס אחת נקיה, דבכה"ג מתחיל עכ"פ לשטוף בהיתר, ואחר שהתחיל להדיח מותר כבר להמשיך ולהדיח את כולם מהטעם שנתבאר, אבל אם יש לו כבר כוסות נקיות, אסור לו כלל להתחיל ולהדיח הכוסות המלוכלכות על סמך שישתמש באחת מאותם שמדיח, ואף לא על סמך שישתמש בכל אותן הכוסות שמדיח עתה, דמה לו להתחיל ולהדיח הרי יש לו די באותם שמודחים כבר ונקיים מלפני שבת, והביאו דכן מפורש באחד מהראשונים ה"ה בספר אהל מועד (ריש הל' שבת), דכתב, "מי שאין לו קערות לסעודות שבת מותר להדיח הקערות שאכל בהם", הרי דאם יש לו קערות לסעודתו אסור להדיח הקערות שאכל בהם. – אבל נראה דלא קי"ל כן, כמו שיתבאר בשבוע הבא בעזה"י.

וזו הרבנית הצדיקת מרת ברכה בת ר' שמעון ע"ה

נפטרה ביום י"ד סיון תשע"ד לפ"ק

הונצח ע"י בנם הרה"ח מו"מ בתו"ש כבוד שם תפארתו, מוה"ר אברהם מנחם קנאפפלער הי"ו

לע"נ אבי מורי הרה"ג ר' יצחק נפתלי ב"ר רפאל אהרן קנאפפלער זצ"ל

אב"ד טשילע ומח"ס קני המנורה – נפטר ביום ז' כסליו תשנ"ב לפ"ק

העולה מהנ"ל:

בינוניות או קטנות, ולכן רק אלו מותר להדיח.

ח] אם דרכו לאכול בסעודה ג' מאכלי חלב, אסור להדיח אחר סעודת היום כל כלי בשר, כי יודע שלא ישתמש בהם עוד היום. - ואם אין דרכו להשתמש כלל בצלחות בסעודה ג' אסור להדיח כל מיני צלחות.

ט] כפות [לעפלע"ך] שמשתמשים בהם בסעודת ליל שבת לאכילת המרק, אם אין רגילים בביתו להשתמש בהם למאכלי סעודת היום, כי הדגים והביצים והטשאלנ"ט והבשר אוכלים רק במזלגות וסכינים, אסור להדיח את הכפות אחר סעודת הלילה.

י] אחר סעודה שלישית אסור להדיח כלי אכילה. כי בדרך כלל אין אדם אוכל עוד אחר סעודה שלישית [אפילו אם הוא עדיין יום, שמותר לאכול בעת ההיא], ועיין עוד פרטים בהלכה זו בפנים.

יא] אבל אחז"ל כי כלי שתיה מדיחין כל היום, אפילו אחר סעודה ג', מפני שפעמים שותה אף אחר הסעודה.

יב] ברם, כן הוא רק בסתמא, אבל אם יודע שלא ישתה עוד אחר סעודה שלישית, מפני שכבר שתה די סיפוקו. או מפני שכבר הוא ספק חשיכה ואסור לשתות. או אם דעתו לצאת מביתו, הוא וכל בני ביתו, ולא יחזרו עד מוצ"ש, אע"פ שדעתו לשתות עוד בשבת, מ"מ מכיון שיודע שלא יהי בביתו, אסור להדיח גם כלי השתיה שבביתו.

יג] אם צריך כלי אחד מותר בשביל זה להדיח אפילו עשרה כלים מאותו מין, כגון עשר כוסות בשביל כוס אחת, ועשר צלחות [טעלער"ס] בשביל צלחת אחת, ואע"ג שברור לו שלא יצטרך רק לאחת מותר הואיל וכל אחד ואחד ראוי לו. - ובשבוע הבא יתבאר יותר בעזה"י.

א] קערות וכל כלי סעודה שאכל בהם בשבת, אסור להדיחן אחר שהשתמש בהן, אם יודע בודאי שלא ישתמש בהן עוד בשבת. - ולכן אחר סעודת לילה וכן אחר סעודת היום אסור להדיח קדרות שבישל בהם מאכליו, כי בודאי לא ישתמש בהם עוד בשבת.

ב] אבל אם יש לו טעם מספיק לחשוב שאולי ישתמש בהם עוד בשבת, אע"פ שמסופק בדבר, מ"מ מותר.

ג] ולכן אחר סעודת ליל שבת מותר להדיח כל סוגי כלים שיש לו טעם לחשוב שאולי יצטרך להם בסעודת שחרית, וכן אחר סעודת שחרית מותר להדיח אותם הכלים שאולי ישתמש בהם בסעודה שלישית.

ד] מה שמותר להדיח כלי אכילה אחר הסעודה, בשביל סעודה הבאה, זהו רק אותם כלים שרגיל להשתמש בהם בסעודה הבאה, אבל הכלים שאין רגיל בהם בסעודה הבאה, אסור. - ונבאר בס"ד כמה דוגמאות לזה [אע"פ שבכולם הטעם שוה], מפני שהם דברים השכיחים ביותר.

ה] בסעודת ליל שבת משתמשים גם בצלחות עמוקות שאוכלים בהם המרק [זו"פ טעלער"ס], ואם אינו רגיל להשתמש בהם בסעודת שחרית, אסור להדיחם בשבת אחר סעודת הלילה.

ו] אבל מותר להדיח צלחות רחבות [ברייט"ע טעלער"ס] שמיוחדות לבשר וקייגע"ל וכן מותר להדיח צלחות בינוניות שאוכלים בהם דגים, כי משתמשים בצלחות כאלו גם בסעודת היום לדגים ולטשאלנ"ט וכיוצ"ב.

ז] אחר סעודת שחרית אסור להדיח צלחות רחבות [ברייט"ע טעלער"ס] שמיוחדות לבשר וטשאלנ"ט, אם בסעודה ג' דרכו לאכול רק דגים ולזה משתמש בצלחות

הפצת השיעורים ברחבי תבל נתנדב לעילוי נשמת:

הרה"ח מוה"ר חנני' יו"ט ליפא ב"ר צבי מרדכי ע"ה [ארגעל] נלב"ע ביום כ"ה תשרי תשפ"ה לפ"ק	הרה"ח מוה"ר זכרי'ה בן מוה"ר זאב ע"ה [ברוינער]	הרה"ח מוה"ר חיים ישכר דוב בן מוה"ר שלום ע"ה [גרינפעלד]
הרה"ח מוה"ר צבי יהודה בן מוה"ר נחמן זיידא ע"ה [פראמאזייטש], נלב"ע ד' מרחשון תשע"ח לפ"ק הונצח ע"י הרבני הנגיד, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, מוה"ר גבריאל פראמאזייטש שליט"א מראשי העסקנים ב"ארגון שיעורי תורה" - וחבר הכולל "חסדי אבות"		